

VRAAG EN ANTWOORD

Antwoord i.v.m. de Torenwachters van het gerestaureerde Belfort

In september van vorig jaar hadden wij van de Heer E. Vandevelde, 1e Kontroleur van de Stad Gent, een antwoord ontvangen. Wij hadden het niet gepubliceerd omdat dit antwoord vergezeld was van prachtige kleurfoto's die wij graag, samen met het antwoord, wensten te publiceren. Wij moesten dus eerst informeren wat de mogelijkheden en de condities waren. Er is helaas gebleken dat de prijs van een kleurenreproductie niet verenigbaar was met een gezond en zuinig beheer van onze gelden. Wij moeten dus genoeg nemen met een zwart-wit reproductie. Met onze excuses aan de Heer Vandevelde voor de vertraagde publicatie van zijn antwoord.

Bij de restauratie en consolidatie van het Belfort, werden op 13 oktober 1975, de 4 torenwachters van hun voetstuk naar beneden gebracht. De structuur en de gaafheid van de hardsteen was zodanig, dat ze konden herbruikt worden mits kleine herstellingen en reiniging.



Foto 1. Een unieke situatie : de Gentse torenwachers op Westvlaamse grond – Copyright : Foto Vande Putte – Zomergem



Foto 2. Boven Gent rijst... naast en onder een stoere torenwachter, enkele moderne figuren : E. Vandeveld, 1e Kontroleur van de Stad Gent, H. De Ridder, Conducteur van de firma Vanderkerckhove Ingelmunster, W. Defray, Architect Stad Gent.

Bij nader onderzoek kwam men tot de vaststelling dat deze beelden oorspronkelijk waren beschilderd, want delen kleur waren bewaard, vooral langs de achterzijde.

Ook op de wapenschilden van de wachters was kleur en ook de tekening van het wapen was zichtbaar op de schilden.

Het was dus bewezen, in 1913 waren de torenwachters beschilderd. Dat kan men ook bemerken op de foto's van Sacré 1912-1913. Ook de wapenschilden van Gent en Vlaanderen, gedragen door de 8 leeuwen waren gekleurd.

Door de bestaande kleur en tekeningen was discussie uitgesloten.

De wachter met bijl en deze met goedendag hadden een wapen als volgt : Veld van keel met een kruis in goud, omgeven door vier kleine kruisen in goud. (Jerusalem kruis)

De wachters met zwaard en deze met bazuin hadden een wapen als volgt :

Veld van zilver en kruis van keel.

Aan de hand van de bevindingen en na advies van de dienst monumentenzorg (Mr. Vandenhoutte †) kwam men tot de huidige afwerking; de wapenschilden zoals ze bestonden en de kleuren van de wachters rood-wit-geel.

De rode kleur van speciaal pigment, daar rood zeer gevoelig is aan zonlicht.

Het schilderwerk is uitgevoerd door de firma Mestdag uit Ingelmunster, specialist in dergelijk werk.

Het afnemen, in goede staat brengen, terugplaatsen en bevestigen van de torenwachters, gebeurde door de firma N.V. Gebroeders Georges en Ir Jozef Vandekerckhove. Ze werden teruggeplaatst in april 1981.

Dit volgens opgaven van het studiebureau Van de Vloet, die de uitvoering controleerde, het geheel onder de leiding van de technische dienst gebouwen van Stad Gent.

Antwoord op de vraag van de Belgische Sleutel- en Slotengilde

Van de Heer A. Van den Kerckhove, Conservator van het Bijloke Museum, ontvingen wij het volgend schrijven :

“Mijn collega Dr. A. Stroobants pleegde een schitterend doctoraat over het ijzerwerk in Vlaanderen in het verleden. Daarin komen uiteraard ook de sloten- en sleutelmakers aan bod. Een exemplaar van dit doctoraat berust in het Bijlokemuseum en kan geraadpleegd worden tijdens de kantooruren, na schriftelijke toelating van de auteur Dr. A. Stroobants, Conservator Stedelijk Museum, Grote Markt, 9330 Dendermonde.”

Twee vragen van Mevrouw Denise Baete

1) In een der rubriekjes "Op zoek naar Gent" (dagblad Vooruit van 10 jaar terug) haalt Jan SCHEPENS, onder de titel "Serieus en kurieus nieuws; van vroeger" volgend "fait divers" aan uit het "Journal des Flandres" van juli 1838 :

"De bliksem velde gisteren een boom zeer dichtbij het Engels kerkhof, niet ver van het Rabot."

Schrijver zelf bekent niets van dit kerkhof af te weten en stelt de vraag :
Voor de gesneuvelden van Waterloo ?

We weten reeds dat dit gesitueerd was langs de Blaisant Vest, maar stellen zelf ook de vraag : waarom een engels kerkhof ? Misschien kennen lezers hierop het antwoord.

2) In bezit van een oude zichtkaart van Gent die het "Institut Romme-laere" voorstelt vraag ik me af welk "institut" hier bedoeld wordt.

gels J., Tielemans J., Vandevelde E., Vanhyfte F., Van Winckel, Wissaert R.

Bravo ! ijverige en sportieve notenkrakers en... tot dan !

M. V. W.

BIBLIOGRAFIE

JACOB VAN ARTEVELDE DOOR PR. D. R. HANS VAN WERVEKE

Onlangs verscheen een herdruk van Pr. Dr. Hans van Werveke's *Jacob van Artevelde*. Zoals men weet schreef deze Gentenaar uit één stuk zijn studie voor de reeks "Notre Passé", uitgegeven door "La Renaissance du Livre". (1943 en niet 1942 zoals de herdruk het stelt.)

Ik herinner eraan dat die helaas onvindbaar geworden reeks voor onze Geschiedenis buitengewoon belangrijke monografieën bevat. Ik denk aan : Charles-Quint door Ghislaine de Boom, 1943; Les Belges avant César door Victor Tourneur, 1944; Philippe-le-Bon door Paul Bonenfant, 1944; Marguerite d'Autriche door Ghislaine de Boom, 1946; Gand, Esquisse d'Histoire locale door H. van Werveke, 1946.

Van laatstgenoemd werk verscheen bij Boekhandel Rombaut-Fecheyr in 1947 een geïllustreerde (1 plattegrond en 31 foto's) vertaling onder de titel *Gent, Schets van een sociale Geschiedenis*.



Pr. Dr. Hans van Werveke
Gent 22 jan. 1898 – Sint-De-
nijs-Westrem 7 mei 1974.

Voor zover mij bekend is bleven al de andere studies onvertaald. Behalve natuurlijk de Jacques van Artevelde, die in 1963 ter gelegenheid van de 100-ste verjaring van de oprichting van Jacobs standbeeld, een Vlaams kleedje aangetrokken werd. Uitgever : Kruseman, Den Haag. Dezelfde, die nu Kruseman's Uitgeversmaatschappij genoemd wordt en de herdruk op de markt bracht.

We kunnen niet anders dan 's mans initiatief uitbundig toejuichen. Volgens zijn zeggen was er navraag naar Van Werveke's werk.

Dat zal wel waar zijn, want Patricia Carson's *James van Artevelde, The Man from Gent, 1980*, – een prachtig boek dat jammer ge-

noeg wegens zijn taalgebruik niet voor eenieder toegankelijk is — daargelaten, blijft Van Werveke's *Jacob*, spijs zijn 40-jarige ouderdom, het toevluchtsoord voor al wie interesse heeft voor de Vaderlandse Geschiedenis in het algemeen en de Gentse in het bijzonder. Bovendien ligt zijn kostprijs aan de betaalbare kant : 285 F.

Wat de waarde van de uitgave in aanzienlijke mate doet stijgen is het Nawoord dat men aan het boek toegevoegd heeft. Het is van de hand van de 84-jarige historicus Pr. Dr. Robert van Roosbroeck onder wiens leiding in 1936 en volgende jaren de 5-delige *Geschiedenis van Vlaanderen* tot stand kwam. Een standaardwerk waaraan Van Werveke ruimschoots zijn medewerking verleende.

In dat Nawoord herinnert Van Roosbroeck aan een voorval dat meer dan 200 jaar na Artevelde's tijd plaats greep en dat ik u niet wil enthouden. Ik haal aan : "Koningin Elisabeth van Engeland ontving einde juli 1577 een brief van haar vertrouwde medewerker Daniël Rogers die in de opstandige Nederlanden van de prins van Oranje vertoefde." Die brief luidde : "Tijdens het avondmaal herhaalde Oranje mij nog eens : ik wenste wel dat hare majesteit koningin Elisabeth de grootmoedigheid zou tonen van koning Edward III, haar illustere voorganger, die zoals ik (dus Rogers) het las bij de oude kroniekschrijver Froissart, niet bevreesd was, terwijl (ondanks) zijn koningstitel, *de vriendschap te sluiten met Jacob van Artevelde, kastelein (moet zijn kapitein) van Gent, die dezes hulp aanvaardde tegen de Franse koning, zijn meester.*"

Voor wiet iets meer wenst te vernemen over Artevelde's leven, handel en wandel, daden en dood, staat de weg wijd open : de 109 bladzijden boeiende en leesbare lectuur geschreven door een geleerde Gentenaar.

M. V. W.

GENT IN WOORD EN BEELD

Onder de vele publicaties gewijd aan onze stad, de burcht van Vlaanderen, neemt de Artis-Historia-uitgave in de reeks 'Steden van België' d5, een aparte plaats in.

Het is een veelkleurig boek geschreven door onze stadsarchivaris Johan Decavele, die een grillig en ongewoon beeld ophangt van een stad waarvan hij kennelijk houdt op grond van haar contrasten, haar rijk verleden en haar buitenissig heden.

Het is wel zo dat de Arteveldestad veel te bieden heeft aan de bezoeker, want ze blijft een onuitputtelijke bron van kennis, schoonheid en rijkdom.

De auteur weet zijn publiek te boeien en te bekoren door de luchtige

toon van zijn betoog, wars van pedanterie, dat nochtans een diepe kennis van het onderwerp verraad, maar vooral een ongedwongen beking op de lezer uitoefent.

Het werk is geschreven voor jong en oud, voor wie houdt van historie, kunst en stadseigen, van het bruisende leven van een moderne stad, van het stoere karakter van de gentenaar, van de atmosfeer van een gebied dat zo rijk is aan monumentale getuigen van een groots en onverwoestbaar verleden.

Johan Decavele heeft oog en oor voor het wiemelend volksleven, voor de zeden en gebruiken van een ongetemd volk, dat eeuwenlang de dwingelandij heeft getärt.

Het 'Gent' van nu en toen van onze welsprekende stadsarchivaris is, mede dank zij de technische uitvoering en de boeiende illustratie uitgegroeid tot een volwaardig geheel en een warme hulde aan een stad, die men, willens of niet, lief moet hebben.

Als stadsarchivaris en geschiedschrijver van de XVIe eeuw, verdient Johan Decavele onze dank voor de talrijke uren van stilzwijgend genot bij de lezing van dit nieuw werk dat de stad Gent in een ander perspectief plaatst.

Het album kost 195 fr.

De kleurprenten zijn te bekomen tegen afgifte van 500 Artis-Historiapunten in de ruilburelen.

R. V.

HET OUDE GENT HERLEEFT

Met de verschijning van 'Het gent van toen', een prachtig kijk- en leesboek verlicht met een onuitgegeven reeks van prentkaarten en foto's, is de stad Gent een huldeboek rijker geworden.

Maar ditmaal betreft het een boek over de kleine man, over de toenmalige zeden en gebruiken, over verdwenen schamele huisjes, die nu, voor de mens van de tweede helft van de twintigste eeuw, een fascinerende aantrekkelijkheid moet uitstralen en waaraan niemand onverschillig mag of kan blijven.

De auteur is André Verbeke, elektricien van beroep, die door folkloristen, gidsen, verzamelaars goed is gekend en altijd bereid is zijn kennis en zijn toewijding aan vrienden en belangstellenden over te dragen.

Het boek is ingeleid door stadsarchivaris Johan Decavele, die aan zijn proefstuk niet is en reeds met de auteur een boekje 'Gent in prentkaarten' samenstelde.

De oude stadsbeelden zijn door de auteur gecommenterend, die boven-



André Verbeke

dien een korte historische van prentkaart en fotografie levert en voor de inrichting van een stedelijke fototeek pleit, de onvervalste historische hulpwetenschap van de toekomst.

De postkaart (1869) en de fotografie (1839) hebben hoogten en laagten gekend in hun ontwikkeling, maar vandaagervaart men dat beide kunstvormen niets van hun aantrekkingskracht hebben verloren en dat de verzamelwoede onaangestast is gebleven.

André Verbeke heeft sedert 1955 zijn hart verpaid aan het verzamelen van oude prentkaarten en foto's en bezit thans een collectie van ruim 20.000 zichten, waaruit hij circa 300 heeft gelicht om

zijn boek te illustreren, hierin bijgestaan door andere verzamelaars, met het opzet een atmosferisch beeld te geven van het Gent van de XIXe en begin XXe eeuw.

In deze taak is hij prachtig geslaagd en plukt nu de zoete vrucht van ontelbare opzoeken en inspanningen.

Zijn boek, dat een groot voorinschrijvingsukses kende, getuigt van zijn liefde voor de stad Gent en voor de gewone mensen, die hij, in woord en beeld, verheerlijkt.

Maar André Verbeke is ook de toegewijde penningmeester van onze vereniging en alsdusdanig verdient hij, na de openbare hulde op het stadhuis, onze waardering en onze dank voor het boek dat hij aan de gemeenschap heeft geschonken en een onschatbare iconografische en archeologische bron vertegenwoordigt.

Dit werk dat hij aan zijn echtgenote heeft opgedragen, zal zeker het aanzien van onze vereniging bij de bevolking verhogen en de onverminderde publieke belangstelling voor ons tijdschrift in de hand werken.

Wij zijn u, beste André, veel erkentelijkheid verschuldigd.

Wij vergeten zeker niet de uitgeverij Marc Van de Wiele (Brugge) en de grafikus Johan Mahieu die een zeer degelijke uitvoering op de markt brachten en instaan voor een ganse reeks van boeken gewijd aan de oude geschiedenis van onze gewesten.

R. V.